

והנה ר' יהודה במתניי חשש להני שתי חששות ולכן מצריך שלשה, שנים כדעת הרמב"ם והשלישי תפקידו כדעת כרש"י לכתוב הן דברי המזכים והן דברי המחייבים ונמצא דלפי רש"י הוסיף ר"י על ת"ק דבעין נמי שיהא כתיבה נפרדת לזכויות וחובות ולפי הרמב"ם הוסיף ר"י על ת"ק שבעין שיהא כתיבה כפולה, ופשוט.

במתניתין אחד מימין ואחד משמאל

ועיין לעיל ל"ד. שנתספקנו לדעת הרמב"ם האם זה שכותב דברי המזכים צריך לעמוד בימין והשני משמאל או לאו דוקא.

כתיבת השלישי

ר' יהודה אומר שלשה

ופירש"י שאותם שנים שכל אחד כותב רק או דברי המזכים או רק דברי המחייבים "מתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו בדבר ואם יטעה אחד מהם יוכיח כתב של שלישי עכ"ל ומשמע מדבריו שאף שהם אינם טרודים כל כך ולכן כתיבתם עדיפא מ"מ אם כתבו של שלישי יסתור דבריהם אזלין בתריה. והדבר צ"ע דהא רש"י כתב דכתיבתם עדיפא על שלו וא"כ מה לנו צורך בו ומדוע שכתבו יוכיח על שלהם. ובהכרח צ"ל דאנו צריכים השלישי רק כדי לראות אם יש שינוי בינו לבינם אבל להחליט מי העתיק נכון לא סמכין עליהו אלא נילך לברר אצל הדיין מה אמר בדיוק, ולפי"ז כוונת רש"י דאף דיש עדיפות בכתיבתם יותר מכתבת השלישי אע"פ אם יש סתירה בניהם צריך לברר מי צודק.

דף לו.

כבוד בית הדין

ושלש שורות של ת"ח יושבים לפנייהם

ופירש"י דבכל שורה יש כ"ג ת"ח.

והחשבון הוא שאם אין הכרעה בבי"ד של כ"ג מוסיפים עליהם עוד שבעים ואחד ולצורך זה צריך שיהא בזמן הדיון עוד ארבעים ושמונה ת"ח כדי להשלים לע"א. אמנם אם נושיבם בשתי שורות של עשרים וארבעה אין זה כבוד לבי"ד ששורת התלמידים גדולה משורת הדיינים ולעשות שורות קטנות משורת הדיינים א"א לכן יש ג' שורות של כ"ג.